BALTIK KURU DÖKME YÜK ENDEKSİ AYLAR SONRA 1547 PUANA ÇIKTI

Yazan HARUN ŞİŞMANYAZICI EKONOMİST/Öğretim Görevlisi

Bu yıl COVİD-19 un da etkisi ile 400 puanları gören Baltık Kuru Dökme Yük Endeksi sonraları yükselmiş, daha sonra yeniden düşmüş ve tekrar yükselerek 630 puana ulaşmış ve bu noktadan geçtiğimiz günler içinde özellikle son bir haftada hızla yükselerek 18.06.2020 de %18.12 artışla 1246'ya, daha sonra ise 1527 puana yükselmiştir. Günlük artış ise 1054 puandan 1246 puana yaklaşık 200 puan, 1246dan 1527 puana 281 olmuştur. Bu artışlar bir günde BDI de ender görülen artışlardır.

Son artışla BDI'deki yıllık getiri %29.52, Yılbaşından bu güne %40.09. Bu yıl istikrar kazandığı 630 puana göre ise 1,5 misli bir artış olmuştur.

Bilindiği üzere BDI(Baltık Kuru Dökme Yük Endeksi) ile S&P 500 Endeksi arasında bir korelasyon bulunmaktadır. Belli mallara dış ülkelerden talep artmakta, bu ihraç ürünlerini üretmek için ham madde talebi doğal olarak yükselmekte, firmalar bu yarı mamul ya da mamul nihai tüketici mallarını üretmekte, ham madde ve yarı mamul maddelerin taşınması için türev talep olan deniz taşımacılığına talep artmakta ve bu mal gurubu kuru dökme yük gemileri ile taşınırken, nihai tüketici malları ise diğer ulaşım modları meyanında konteynerler ile ya da kuru yük gemileri ile taşınmaktadır. Firmaların üretim ve ihracat miktarı arttığı için firmanın dönemsel karlılığı artmakta bu da 3 'er aylık kar ve zarar hesaplarında ve bilançolarında görülmektedir. Bu olumlu sonuçlar ise bu şirketlerin hisse değerlerini artırmaktadır. Benzer süreç imalat sanayi meyanında tarımsal ürünler bakımından da gerçekleşmektedir.

Kısaca BDI'deki yükselme 3 ay gecikme ile S&P 500 Endeksinde görülmektedir. Ancak sermaye piyasasındaki iniş ve çıkışlar her zaman bu şekilde olmamakta ve BDI ile arasındaki korelasyon işlememektedir. BDI ekonomik nedenler ile değil arızı nedenler ile inip çıkarken, S&P Endeksi de bir hafta önce yaptığı ralli gibi şirket karlılığına bağlı olarak değil, COVİD-19 nedeni ile sıkıntı içerisinde olan şirketlere hükümet destek ve yardımları ile sağlanan finansal imkânlar dikkate alınarak artmakta, daha sonra Fed başkanının yeni bir destek vaadi yapmadan bu krizin beklenenden daha uzun süreceği ve faiz artırımını düşünmüyoruz şeklindeki beyanından sonra, ikinci dalga haberlerini de dikkate alarak düşmektedir. Ya da yine geçtiğimiz günlerde gerçekleştiği gibi Çin'in Uygur Türklerine karşı yürüttüğü haksız ve adil olmayan muameleler nedeniyle ABD'nin Çin yetkililerine yaptırım uygulamasının Çin ile ABD arasındaki ilişkileri etkileyeceği endişesi ile S&P Endeksi düşebilmektedir.

Peki, neden BDI bu hafta içinde ralli yaptı. Dünya ekonomisi çok mu iyi, ya da önümüzdeki aylarda veya bu yıl küresel ekonominin iyi olacağına dair beklentiler mi var? Hayır. Tam tersi son yapılan Dünya Bankası ve OECD raporları IMF raporundan daha kötü beklentilere işaret etmektedir. Başka deyişle bu yıl küresel ekonomide ikinci dalga olmaz ise %5-6 arası bir daralma olacaktır.

Dünya ekonomisi kötü de acaba uluslararası ticaret bundan ari olarak daha mı iyi olacaktır. Buna cevabımız da hayır olacaktır. Dünya ticaret örgütü beklentisi bu konuda %13-32 arası bir daralmadır. Peki, acaba uluslararası deniz taşımacılığı mı iyi olacaktır? Buna cevabımızda Hayır olacaktır. 2020 de uluslararası deniz ticaretinin ton mil olarak %5.3, miktar olarak ise %6 küçülmesi tahmin edilmektedir.

O halde kuru dökme yük segmenti iyi olacaktır. Hayır bu yıl bu segment ile ilgili beklentilere göre tanker ve konteyner segmentlerine göre bu piyasa göreceli daha iyi olmasına rağmen ton mil esası ile %3.9 daralacaktır. Kömür taşımacılığında %8, minor bulk'da ise yine ton mil bazında %7 daralma beklenmektedir. Demir cevherinde biraz bir artma, tahılda ise %2-2.7 arası bir artış beklenmektedir.

O Halde neden BDI bu kadar yükselmiştir. Birçok analist, akla ilk gelen gerekçe olarak salgınla mücadelede mesafe alındığını ve kapanan ekonomilerin yeniden açılarak ekonomik hayatın canlandığını ileri sürmektedir. Bunun en güzel işareti olarak ise satın alma yöneticileri Endeksinde Mayıs ayında Nisan ayına göre göreceli bir iyileşme olması ileri sürülmektedir. Peki, bu iyileşme ile imalat sektörü daralma bölgesinden genişleme bölgesine mi geçmiştir. Hayır. Hala 50'nin altında düşük 40'lardadır. İhracat taleplerinde bir artış vardır. Ama bu BDI'yi bir günde 200 puan artıracak düzeyde değildir. Bunların rolü vardır, ama ana unsur değildir. Ayrıca PMI imalat sanayi üretimini ortaya koymaktadır. Bu mallar Neo bulk ya da minör bulk olarak bu kuru dökme yük segmentinin sadece bir bölümünü temsil etmektedir. 2 Milyar ton, bunun içinde de imalat olarak her mal bu gruba dâhil değildir. Ancak ham maddesi olabilmektedir. Kuru dökme yük de önemli olan yükler 3 major yükler olup (Demir Cevheri, Kömür ve Tahıl) bu sınıfın dışındadır. Demir Çelik üretiminin ve tarımsal ürünlerin ham maddesidir. Ayrıca imalat sanayinde kullanmak üzere bu ham maddeler stoklardan kullanılarak BDI'ye o dönemde bir katkı da sağlamayabilir. 2018 de bunun gördük.

Diğer taraftan kuru dökme yük piyasasını etkileyen en önemli ülke Çin'dir. Tüm makalelerimde yazdığım ve belirttiğim gibi kuru dökme yük piyasası Çin yürürse yürümektedir. O halde Çin'de ne oldu. Ekonomisini ilk kapatan Çin oldu. Ancak ham madde stok politikasına ara vermedi, emtia fiyatlarının düşmesinden istifade stok politikasına devam etti. Bu nedenle BDI ciddi bir küresel krize ve arz fazlalığına rağmen 400'lerin altına inmedi. Salgın tüm dünyayı etkileyip bu ülkelerin ekonomileri kapandığında ve Çin kaynaklı tedarik ve değer zinciri kesintilerinden etkilenmelerinden belli bir süre sonra Çin salgını alt edip hızlı bir şeklide 7/24 üretime başlayarak salgının yarattığı ekonomik tahribatı karşılamayı ve hatta tam tersi bunu avantaja dönüştürmeyi başardı. Zaten birkaç yıldır ham çelik üretiminde rekor kırmaktaydı. Mayıs 2020 de yeni bir rekor kırarak 24 Aralık 2019'dan beri ham çelik üretiminde en üst seviyeye ulaştı. Demir cevheri stokları ise Ekim 2016'dan beri en düşük seviyeye indi. Dolayısı ile cooking coal ve demir cevheri talebi arttı. Bu da Cape tonajına olan talebi artırdı. Cape BDI içinde %40 ağırlığa sahip olduğundan bu da BDI ye olumlu yansıdı. Tabi Brezilya ve Avusturalya'dan yapılan demir cevheri taşımaları arttı. Çin'de Mayıs ayında Satın Alma Yöneticileri Output Endeksi 50'nin üstünde çıktı. Ancak daha sonra Brezilya'da, Çin 'de ABD de bazı bölgelerde vaka sayılarında artış olması ve ikinci dalga haberleri ilk dalgada ağzı yanan ve envanter maliyetine rağmen belli bir stokla çalışmayı yeni politika olarak belirleyen ülkeler başta Çin olmak üzere alımlarını artırdılar.

Aslında kömür taşımaları bu yıl azalacak olmakla beraber Amerika –Hindistan kömür taşımaları piyasaya girdi. Yine Gerek Amerika'dan gerekse Latin Amerika'nın Doğu kıyılarından özellikle Brezilyadan Supra tonajı ile tahıl ve şeker yükleri Çin, Bangladeş ve Doğu Asya ülkelerine taşınmaya başladı.

Atlantik ve Baltık piyasasında hurda demir, mamul çelik ve gübre yüklerinin taşınması için Handy tonajına talep artarken, Akdeniz ve Karadeniz de bu tonajın talep karşısında fazlalığı armatörler üzerindeki baskıyı hafifletmedi.

Covid-19 nedeni ile kuru dökme yük tonajının bir kısmı hot yada cold laid yapılmış yanı servisten çekilmiş, bir kısmı ise personel değişimi ve karantina uygulamaları yüzünden tam randıman ile çalışamaz iken, yani arz olumsuz etkilenirken, birden bire talepteki bu artış doğal olarak BDI'yi yukarılara taşımıştır. **Bu talep bana göre bir anlamda ikinci dalga ihtimaline karşı güvenli stok politikası nedeni ile geleceğin tüketimini bu güne çekme hamlesi olarak da yorumlanabilir. Bu hareket biraz daha devam ederek yataya geçecek daha sonra ise COVİD-19 ve piyasanın durumuna göre, laid –up yapılan tonajında çözülmesi ile, tersanelerdeki teslim edilmemiş yeni gemilerinde teslimi sonucu artan arz ile geri dönebilecektir. Başka bir deyişle kuru dökme yük piyasasında**

yükselme devam ederse, bu piyasadan çekilen tonajın tekrar piyasaya sokulmasını teşvik edeceği için talepteki bu artış arz artışı ile kompanse edilebilecektir.

Fakat asıl iyileşme 2021 de görülecektir. Salgın ile mücadele başarılıp, ikinci dalga olmaması, olsa bile etkisinin düşük olması durumunda başat ülkelerin 2020 de uyguladıkları para ve maliye politikaları nedeni ile piyasada yarattıkları aşırı likit hane halkına da güven geldikten sonra bastırılmış ve ertelenmiş talebin tedricen ortaya çıkması, talepteki bu harekete paralel girişimcilerin yatırım arzusunun geri gelmesi ile 2009 krizinden sonra yaşanan olumlu 2010 yılı gibi bir durumla karşılaşılabilecektir. Geçmiş dönemlerde de BDI'deki bu atakların ömrü 7-10 günü aşmamış sonra geri gelmiştir. Bu süreleri aşan yükselmeler olması ya da ulaşılan seviyelerin yükselme süresinin iki katı süre kalması halinde gerçek bir iyileşme belirtisinden bahsedebiliriz. Şimdilik bu hızlı artışa temkinli olarak yaklaşmakta fayda bulunmaktadır.

18.06.2020. İSTANBUL